ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Циклова комісія із загальноосвітніх предметів та
дисциплін загальної підготовки

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор Фахового коледжу
ЗВО «Університет Короля Данила»
_____Володимир ЯСЛИК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

Галузь знань: **G Інженерія, виробництво та будівництво**
Спеціальність: **G 19 Будівництво та цивільна інженерія**
Освітньо-професійна програма: «Будівництво та цивільна інженерія»

Освітньо-професійний ступінь – *фаховий молодший бакалавр.*
Статус дисципліни – *обов'язкова.*
Мова викладання, навчання та оцінювання – *українська.*

Івано-Франківськ, 2026

Касько Н.Р. – викладач циклової комісії із загальноосвітніх предметів та дисциплін загальної підготовки Фахового коледжу ЗВО «УКД», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії
із загальноосвітніх предметів та дисциплін загальної підготовки
Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила»
Протокол №1 від «26» серпня 2026 р.
Голова циклової комісії **Людмила ОСТАПОВА**

Схвалено методичною радою
Фахового коледжу
ЗВО «Університет Короля Данила»
Протокол №1 від «27» серпня 2026 р.
Голова методичної ради **Олег КЛІЩ**

ВСТУП

Мета вивчення дисципліни – забезпечити відповідно до сучасних вимог знання студентів про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, у першу чергу техногенного характеру, їх властивості, можливий вплив на життя і здоров'я людини та сформувати необхідні в майбутній практичній діяльності спеціаліста уміння і навички для їх запобігання і ліквідації, захисту людей та навколишнього середовища.

Предмет навчальної дисципліни – є аналіз негативного впливу різного роду небезпек на життя та здоров'я людини, а також методів, засобів і заходів захисту від них.

Завдання вивчення дисципліни:

1. навчити студентів розпізнавати вид небезпеки, визначати просторові та часові координати, величину та ймовірність їх прояву;
2. визначати небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори, що породжуються джерелами цих небезпек;
3. прогнозувати можливість і наслідки впливу небезпечних та шкідливих факторів на організм людини, а вражаючих факторів на безпеку системи «людина - життєве середовище»; використовувати нормативно-правову базу захисту особистості та навколишнього середовища, прав особи на працю, медичне забезпечення, захист у надзвичайних ситуаціях тощо;
4. розробляти заходи та застосовувати засоби захисту від дії небезпечних, шкідливих та вражаючих факторів;
5. запобігати виникненню надзвичайних ситуацій, а в разі їх виникнення приймати адекватні рішення та виконувати дії, спрямовані на їх ліквідацію;
6. використовувати у своїй практичній діяльності громадсько-політичні, соціально-економічні, правові, технічні, природоохоронні, медико-профілактичні та освітньо-виховні заходи, спрямовані на забезпечення здорових і безпечних умов існування людини в сучасному навколишньому середовищі;
7. планувати заходи щодо створення здорових і безпечних умов життя та діяльності у системі «людина — життєве середовище».

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- питання безпеки життєдіяльності, цивільного захисту для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.
- основні етапи та принципи формування безпечної життєдіяльності людини;
- характеристики, класифікацію та нормування зовнішніх та внутрішніх негативних факторів, що негативно впливають на здоров'я людини;
- вплив психофізіологічних особливостей людини на формування її безпеки;
- небезпеки, які можуть виникнути вдома, на вулиці, у довкіллі, в освітньому закладі та їх можливі наслідки;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **уміти**:

- ідентифікувати потенційні небезпеки, тобто розпізнавати їх вид, визначати просторові та часові координати, величину та ймовірність їх прояву;

- визначити небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори, що породжуються джерелами цих небезпек;
- прогнозувати можливість і наслідки впливу небезпечних та шкідливих факторів на організм людини, а вражаючих факторів на безпеку системи «людина - життєве середовище»;
- використовувати нормативно-правову базу захисту особливості та навколишнього середовища, прав особи на працю, медичне забезпечення, захист у надзвичайних ситуаціях тощо;
- розробляти заходи та застосовувати засоби захисту від дії небезпечних, шкідливих та вражаючих факторів;
- запобігати виникненню надзвичайних ситуацій, а в разі їх виникнення приймати адекватні рішення та виконувати дії, спрямовані на їх ліквідацію;
- використовувати у своїй практичній діяльності громадсько-політичні, соціально-економічні, правові, технічні, природоохоронні, медикопрофілактичні та освітньо виховні заходи, спрямовані на забезпечення здорових і безпечних умов існування людині в сучасному навколишньому середовищі
- планувати заходи щодо створення здорових і безпечних умов життя та діяльності у системі "людина - життєве середовище".

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

		Денна форма	**Заочна форма**
Курс		2	
Семестр		3	
Кількість кредитів ECTS (год.)		3 (90 год.)	
Аудиторні навчальні заняття, год.	**лекції**	16	4
	семінарські	16	4
Самостійна робота, год.		58	82
Форма підсумкового контролю		залік	

СТРУКТУРНО–ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Пререквізити	**Постреквізити**
Захист України	Охорона праці в галузі

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ,

яких набувають студенти внаслідок вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» згідно з освітньо-професійною програмою «Будівництво та цивільна інженерія»

Результати навчання	Код та назва компетентності
РН 1. Розуміти основи демократичного устрою держави, верховенства права, знати і реалізовувати права і обов'язки громадянина України. **РН 2.** Оцінювати сучасний стан культурного розвитку держави, розвивати та вдосконалювати інтелектуальний, загальнокультурний, фізичний і духовний рівень. Бути активним суб'єктом професійної та економічної діяльності держави. **РН 3.** Здійснювати організацію робіт та нагляд (управління) в контекстах професійної діяльності, у тому числі в умовах непередбачуваних змін. **РН 18.** Приймати ефективні рішення у сфері своєї компетенції у випадках аварій та надзвичайних подій.	**ЗК 1.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини громадянина в Україні. **ЗК 2.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. **ЗК 7.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. **СК 14.** Здатність застосовувати інформаційні системи і технології для професійної діяльності у галузі будівництва та цивільної інженерії.

ПОЛІТИКА КУРСУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Фаховому коледжі ЗВО «Університету Короля Данила», студенти зобов'язані виконувати вимоги освітньо-професійної програми, графік освітнього процесу й вимоги навчального плану.

ПОВЕДІНКА В АУДИТОРІЇ

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися норм і правил внутрішнього розпорядку відповідно до Статуту Університету, Положення про Фаховий коледж і Положення про систему внутрішнього розпорядку.

1. Студент повинен з'являтися на заняття без запізнень. Про початок і закінчення занять інформує розклад, доступний в електронному чи паперовому вигляді.
2. Студенти заходять в аудиторію тільки після того, як її залишать викладач і група, що мали там попереднє заняття.
3. Студенти повинні бути в аудиторії перед початком заняття, приходити раніше викладача.

4. Перед початком заняття студент має вимкнути звук мобільного телефона й інших пристроїв. Таке міжнародне правило етикету стосується не тільки навчального процесу, а й будь-яких офіційних заходів. Користуватися ґаджетами під час заняття в цілях, що не пов’язані з навчальним процесом чи порушують його, не дозволяється.

5. В аудиторії слід поводитися виховано, стримано, уважно слухати викладача й бути активним учасником навчального процесу.

6. Потрібно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку коледжу, бути толерантними, доброзичливими й виваженими у спілкуванні зі студентами й викладачами.

7. У разі дистанційної форми навчання присутність студента на практичному занятті передбачає обов’язково ввімкнуту камеру, а також активність та уважність.

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

На початку вивчення курсу викладач знайомить студентів з основними пунктами Положення про академічну доброчесність, відповідно до якого й здійснюється навчальний процес.

Студент зобов’язаний:

1. Поважати права всіх членів академічної спільноти ЗВО «Університет Короля Данила», Фахового коледжу зокрема.

2. Дотримуватися гендерної, расової, етнокультурної, міжконфесійної та політичної толерантності.

3. Не фальшувати, не підробляти документи, що стосуються навчального процесу.

4. Не списувати, не використовувати шпаргалки й інші підказки під час проміжного чи підсумкового контролю.

5. Поводитися гідно, навчатися сумлінно, бути чесним у міжособистісному спілкуванні.

6. Не пропонувати й не надавати членам академічної спільноти ЗВО «Університет Короля Данила», Фахового коледжу зокрема, неправомірної вигоди, не займатися протекціонізмом.

ВІДПРАЦЮВАННЯ ПРОПУЩЕНИХ ЗАНЯТЬ

Відповідно до Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила» усі пропущені заняття, а також отримані негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані в установлений термін.

ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРОВЕДЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ (СЕМЕСТРОВОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ)

Оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів відповідно до Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового коледжу ЗВО «Університет Короля Данила» розглядає та вирішує проректор з навчальної роботи на підставі заяви студента або подання директора Фахового коледжу.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих

здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Результати навчання	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
РН 1. Розуміти основи демократичного устрою держави, верховенства права, знати і реалізовувати права і обов'язки громадянина України. **РН 2.** Оцінювати сучасний стан культурного розвитку держави, розвивати та вдосконалювати інтелектуальний, загальнокультурний, фізичний і духовний рівень. Бути активним суб'єктом професійної та економічної діяльності держави. **РН 3.** Здійснювати організацію робіт та нагляд (управління) в контекстах професійної діяльності, у тому числі в умовах непередбачуваних змін. **РН 18.** Приймати ефективні рішення у сфері своєї компетенції у випадках аварій та надзвичайних подій.	Словесні методи (лекція, розповідь пояснення); наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні методи); інтерактивні методи (дискусія, мозковий штурм, робота в команді (групах)).	Поточний контроль. Усний контроль. Письмовий контроль. Тестовий контроль Залік

ДІАГНОСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Система оцінювання результатів навчання студентів за освітньо-професійною програмою «Будівництво та цивільна інженерія» здійснюється відповідно до Положення про систему контролю та оцінювання знань здобувачів освіти Фахового Коледжу ЗВО «Університету Короля Данила». Кожен вид контролю передбачений з урахуванням результатів навчання. При цьому, оцінки повинні відповідати таким критеріям:

Поточний контроль (в т. ч. контроль самостійної роботи та форми самоконтролю) – усне опитування та виконання практичних завдань на практичних заняттях. Оцінювання здійснюється за національною 12-бальною шкалою. Фіксація поточного контролю здійснюється в "Електронному журналі обліку успішності академічної групи". У разі відсутності студента на занятті виставляється "н".

За результатами поточного контролю у Журналі автоматично обчислюється підсумкова оцінка та здійснюється підрахунок пропущених занять. Усереднена оцінка переводиться в 60-бальну шкалу.

Студенти повинні мати оцінки з не менше 50% аудиторних занять.

Оцінювання самостійної роботи, яка передбачена в тематичному плані навчальної дисципліни разом з аудиторною роботою, здійснюється під час проведення практичних занять (поточний контроль). Поточний контроль самостійної роботи

передбачає усну відповідь, написання доповіді та виступ, вирішення тестових завдань, ситуаційних задач, виконання індивідуальних завдань, відпрацювання практичних навичок тощо.

Виставлення балів за самостійну роботу під час поточного контролю обов'язково супроводжується оцінювальними судженнями. Бали додаються до балів, які отримав студент під час поточного контролю, але не більше, ніж кількість балів з оцінювання окремої теми заняття.

Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, контролюється під час підсумкового контролю.

Підсумковий контроль проводиться для встановлення рівня досягнення здобувачами освіти програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності», після завершення вивчення дисципліни.

До підсумкового контролю допускаються здобувачі освіти, які за результатами поточного контролю отримали 35 балів і більше. Усі здобувачі освіти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі заліку, завданням якого є перевірка розуміння здобувачем освіти програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. Усі здобувачі освіти зобов'язані до заліку відпрацювати всі пропущені практичні заняття.

За результатами підсумкового контролю здобувач освіти може отримати 40 балів. Здобувачі освіти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не склали диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях, оцінюється в балах (національної шкали, 100-бальної шкали й шкали ЄКТС) і є сумою балів, отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Здобувачі освіти можуть підвищувати свій рейтинг під час екзаменаційній сесії через одноразову повторну перездачу, попередньо подавши заяву адміністрації коледжу не пізніше одного робочого дня після сесії.

Одержаний при підвищенні рейтингу результат буде остаточним при виставленні підсумкового контролю.

Здобувачі освіти, які не з'явилися на залік без поважних причин, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку.

Самоконтроль передбачений у формі питань для самоконтролю, які розміщено на сторінці навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» в Системі дистанційної освіти та виконанні практичних завдань, виконуючи які здобувачі фахової передвищої освіти мають можливість самостійно перевірити правильність виконання та проаналізувати неправильні результати.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
(за 12-бальною шкалою)

Шкала в балах	Оцінка шкали ECTS	Національна шкала
90–100 балів	**A**	**10-12 («відмінно»)**
83–89 балів	**B**	**9 («дуже добре»)**

75–82 балів	**C**	**7-8 («добре»)**
67–74 балів	**D**	**6 («задовільно»)**
60–66 балів	**E**	**4-5 («достатньо»)**
35–59 балів	**FX**	**3 («незадовільно»)**
0–34 балів	**F**	**1-2 («неприйнятно»)**

При цьому, оцінки повинні відповідати таким критеріям:

«відмінно»:

12 балів – здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні нахили, вміє здобувати знання без сторонньої допомоги, демонструє глибоке та впевнене розуміння небезпек природного, техногенного та соціального характеру, вміє самостійно оцінювати ризики та прогнозувати розвиток небезпечної ситуації, впевнено володіє алгоритмами дій у надзвичайних ситуаціях, надання домедичної допомоги, використання засобів індивідуального та колективного захисту, здатний до професійного самовдосконалення;

11 балів – здобувач освіти вільно висловлює власні думки, вміє застосовувати знання у нестандартних ситуаціях, знає і розуміє методи ідентифікації небезпек та оцінки ризиків, вміє їх правильно застосовувати, самостійно визначає порядок дій при пожежі, евакуації, радіаційній та хімічній небезпеці, впевнено надає домедичну допомогу;

10 балів – здобувач освіти виявляє початкові творчі здібності, вміє самостійно знаходити інформацію з питань безпеки, знає і розуміє класифікацію небезпек і надзвичайних ситуацій, призначення засобів індивідуального захисту, знає послідовність дій населення за сигналами цивільного захисту;

«дуже добре»:

9 балів – здобувач освіти вільно володіє навчальним матеріалом, знає та вміє застосовувати його на практиці, самостійно розв’язує завдання у стандартних ситуаціях (оцінка обстановки, використання ЗІЗ, порядок евакуації, алгоритм надання домедичної допомоги), переконливо аргументує свої висновки;

«добре»:

8 балів – здобувач освіти вміє порівнювати, узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача, самостійно застосовує знання на практиці, контролює власні дії та виправляє помилки під час виконання практичних робіт з безпеки життєдіяльності;

7 балів – здобувач освіти здатний застосовувати знання у стандартних ситуаціях, вміє частково контролювати власну діяльність, демонструє базове розуміння змісту основних небезпек, вражаючих факторів НС, будови та принципу дії засобів захисту;

«задовільно»:

6 балів – здобувач освіти здатний відтворити значну частину теоретичного матеріалу, знає і розуміє основні небезпечні та шкідливі фактори середовища життєдіяльності, за допомогою викладача може користуватися засобами захисту, виконувати дії за сигналами оповіщення, робити висновки та виправляти помилки;

«достатньо»:

5 балів – здобувач освіти володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину, знає основні види небезпек, засоби індивідуального захисту та їх призначення;

4 бали – здобувач освіти володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює механічно, без достатнього розуміння змісту; розуміє сутність основних понять безпеки життєдіяльності (небезпека, безпека, ризик, надзвичайна ситуація, перша допомога) на рівні окремих елементів та базових уявлень;

«незадовільно»:

3 бали – здобувач освіти володіє лише окремими фрагментами матеріалу, що становлять дуже незначну частину знань про безпеку людини та порядок дій у небезпечних і надзвичайних ситуаціях;

«неприйнятно»:

2 бали – здобувач освіти володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні щодо окремих понять безпеки життєдіяльності;

1 бал – здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання та відтворення окремих понять і термінів з безпеки життєдіяльності, що позначаються окремими словами чи реченнями.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1 Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек.

1. Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик.
2. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства.
3. Аксіоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи безпеки життєдіяльності.
4. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек.
5. Види небезпек: мікро- та макро-біологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна.
6. Критерії переходу небезпечної події у НС, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності.
7. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків.

Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об’єкти економіки.

1. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту.

2. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об’єкти економіки та навколишнє середовище.

3. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об’єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

4. Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.

5. Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф’яна пожежа). Вражаючи фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.

6. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії.

7. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.

8. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин.

Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.

1. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.

2. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Втрати міцності, деформації, провали і руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, інженерних і технологічних мереж.

3. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.

4. Гідродинамічні об’єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Хвиля прориву та її вражаючі фактори. Вимоги до розвитку і розміщення об’єктів гідродинамічної небезпеки.

5. Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.

6. Класифікація об’єктів за їхньою пожежо вибухонебезпекою. Показники вибухонебезпечних речовин і матеріалів.

7. Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій, Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.

8. Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму.

9. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Рівні втручання у разі радіаційної аварії. Вимоги до розвитку і розміщення об’єктів атомної енергетики.

10. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Режими захисту населення Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин.

11. Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. Характеристика класів небезпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.

12. Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною небезпекою.

13. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах та вимоги до їхнього розміщення і розвитку. Захист приміщень від проникнення токсичних аерозолів.

Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.

1. Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб.

2. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.

3. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадення зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, переробляння або під час транспортування.

4. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки.

5. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

6. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю.

7. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія.

8. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Види злочинних посягань на людину.

9. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку.

10. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму.

11. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види напруження.

Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС.

Тема 5. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.

1. Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину (керівник, оператор, персонал, населення), об'єкти техносфери та природне середовище. Індивідуальний та груповий ризик.
2. Концепція прийнятного ризику.
3. Розподіл підприємств. установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС. Управління безпекою через порівняння витрат та отриманих вигод від зниження ризику.
4. Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику.
5. Методичні підходи до визначення ризику. Статистичний метод. Метод аналогій. Експертні методи оцінювання ризиків.
6. Застосування у розрахунках ризику імовірнісних структурно-логічних моделей. Визначення базисних подій. Ідентифікація ризику.
7. Розробка ризик-стратегії з метою зниження вірогідності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків. Вибір методів (відмова від ризиків, зниження, передача і ухвалення) та інструментів управління виявленим ризиком.

Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.

1. Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування і розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади. Органи управління, сили і ресурси з попередження та реагування на НС на державному рівні. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, стандарти і технічні умови, технічні і адміністративні регламенти, що регламентують принципи і механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС.
2. Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС. Основні показники рівнів небезпеки регіону, де знаходиться ВНЗ, які внесено у Паспорт ризику виникнення надзвичайних ситуацій області.
3. Загальні засади моніторингу НС та порядок його здійснення. Застосування захисних бар'єрів та видів цивільного захисту: фізичного, постійно діючого функціонального, природного, комбінованого.
4. Загальні функції управління пов'язані з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем. Управлінське рішення, його сутність, правове, організаційне, інформаційне та документальне забезпечення. Загальна технологія та моделі прийняття управлінських рішень.
5. Інформаційна підтримка та процедурне забезпечення прийняття й реалізації рішень пов'язаних з усуненням загрози виникнення НС або реагуванням на НС та організації ліквідування її наслідків.
6. Головні положення про навчання персоналу підприємств, установ і організацій діям та способам захисту в разі виникнення НС та аварій. Система інструктажів. Програми підготовки населення до дій у НС. Спеціальні об'єктові

навчання і тренування. Функціональне навчання керівних працівників і фахівців, які організують та здійснюють заходи у сфері цивільного захисту.

7. Критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС об'єкту господарювання.

Тема 7. Управління силами та засобами ОГ під час надзвичайних ситуацій

1. Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах.

2. Сутність і особливості оперативного управління за умови виникнення НС. Міські, заміські, запасні та пересувні пункти управління в НС. Спеціально уповноважений керівник та штаб з ліквідації НС. Сили і засоби постійної готовності.

3. Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Техніка, що застосовується при ліквідації наслідків НС.

4. Розрахунок сил та їх ешелоноване угрупування. Склад та завдання угрупування сил першого, другого ешелонів та резерву. Організація взаємодії сил при проведенні аварійно-рятувальних робіт та основних видів забезпечення у зоні НС.

5. Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів.

6. Технічні засоби і способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції території, техніки, транспорту, будівель, приміщень, одягу, взуття і засобів захисту, продовольства, води, продовольчої сировини і фуражу. Дезактивуючи, дегазуючи та дезінфікуючи розчини.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Назва теми	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		всього	лекції	практичні заняття	самостійна робота	**всього**	лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності	**10**	2	2	6	**16**	2	2	12
2	Природні загрози, характер їх проявів та дії людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	**10**	2	2	6	**12**	-	-	12
3	Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	**14**	4	2	8	**16**	2	2	12
4	Соціальні, соціально-політичні та психологічні небезпеки. Поведінкові реакції населення в НС.	**14**	2	4	8	**12**	-	-	12

5	Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови ймовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.	**14**	2	2	10	**12**	-	-	12
6	Менеджмент безпеки, правове забезпечення й організаційно-функціональна структура захисту у надзвичайних ситуаціях.	**12**	2	2	8	**12**	-	-	12
7	Управління силами та засобами об'єктів господарювання під час надзвичайних ситуацій.	**16**	2	2	12	**10**	-	-	10
	Всього на вивчення дисципліни	**90**	**16**	**16**	**58**	**90**	**4**	**4**	**82**

3. ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ занятя	**Теми лекцій**	**Кількість годин**	
		денна форма	**заочна форма**
1	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.	2	2
2	Природні загрози, характер їх проявів та дії людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	2	-
3	Техногенні небезпеки та їх наслідки.	2	2
4	Соціальні, соціально-політичні небезпеки.	2	-
5.	Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.		-
6	Психологічні небезпеки. Поведінкові реакції населення в НС.	2	-
7	Менеджмент безпеки, правове забезпечення й організаційно-функціональна структура захисту у надзвичайних ситуаціях	2	-
8	Управління силами та засобами об'єктів господарювання під час надзвичайних ситуацій	2	-
	Всього лекційних занять	**16**	**4**

4. ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ заняття	Тема заняття	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Дії людей при прояві природних загроз	2	-
2	Небезпеки техногенного походження та застосування алгоритму дій при їх виникненні.	2	2
3	Небезпеки соціального походження.	2	2
4	Тероризм як небезпека сучасності.	2	-
5	Класифікації, причини появи, методи боротьби, а також найбільш розповсюджені методики оцінки стану людини, що виникають у процесі діяльності.	2	-
6	Правове регулювання безпеки життєдіяльності	2	-
7	Основи надання домедичної допомоги при надзвичайних ситуаціях.	2	-
8	Ризик та його розрахунок	2	-
	Всього семінарських занять	**16**	**4**

6.САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми	Зміст завдання для самостійної роботи	Кількість годин		Рекомендовані джерела інформації
		денна форма	заочна форма	
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності	1.Опрацювати питання: Поняття надзвичайної ситуації. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних збитків. Критерії переходу небезпечної події у НС. Порогові значення показників НС, одиниці їх виміру. Алгоритм класифікації НС. Класифікатор НС, його структура та функції. 2. Підготувати доповідь на тему "Безпека важлива, тому що...".	6	12	1,2, 5

Тема 2. Природні загрози, характер їх проявів та дії людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	1. Опрацювати питання: Пожежі у природних екосистемах – ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа. Вражаючі фактори природних пожеж, характер та особливості їх проявів в залежності від виду пожежі, негативні наслідки. Дії при виявленні природних пожеж. Способи протидії виникненню та поширенню пожеж у природних екосистемах. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних макроорганізмів – отруйні рослини, хижі та отруйні тварини, комахи, плазуни. Способи безпечного співіснування з цими рослинами та тваринами. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів– найпростіших, грибів, вірусів, бактерій. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб –холери, сибірки, чуми та ін. Інфекційні захворювання тварин і рослин. Протидія поширенню патогенних мікроорганізмів та їх впливу на організм.	10	12	2, 5, 8
Тема 3. Техногенні небезпеки та їх наслідки.	1. Опрацювати питання: Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Причини транспортних аварій. Дії при виникненні аварійної ситуації на різних видах транспорту. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій), можливі місця їх виникнення. Вимоги до розміщення об'єктів гідродинамічної небезпеки. Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини	8	12	2, 6, 7,8

	організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Причини виникнення Чорнобильської катастрофи, хронологія подій перших днів аварії. Роботи з ліквідації аварії. Наслідки аварії для станції, населення прилеглих територій та України. Захист населення від наслідків аварії. Зонування забрудненої території внаслідок аварії на ЧАЕС. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин. Захист приміщень від проникнення токсичних хімічних речовин. Класифікація дозиметричних приладів. Прилади дозиметричного контролю, їх будова та призначення. Прилади хімічної розвідки та порядок їх використання. 2. Розв'язати ситуаційні завдання до Теми 3 (СДО).			
Тема 4. Соціальні, соціально-політичні та психологічні небезпеки. Поведінкові реакції населення в НС.	Основні види кримінальних злочинів. Правила поведінки, що знижують імовірність екстремальних ситуацій криміногенного походження. Корупція та її небезпека для суспільства. Негативний вплив шкідливих звичок на здоров'я та мікроклімат у соціальних спільнотах. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Реакція людей на небезпеку. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну ймовірність наразитись на небезпеку. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Правила безпечної поведінки у натовпі. Комбіновані небезпеки – алкоголізм та тютюнокуріння, наркоманія та соціальні хвороби – інфекційні та венеричні. Причини їх розповсюдження. Негативний вплив на здоров'я та небезпеки для оточуючих. Основні способи протидії соціальним небезпекам 2. Розв'язати тестові завдання до Теми 4 (СДО). 3. Підготувати постерну (стендову) доповідь на одну із запропонованих тем:	8	12	1, 3, 7, 8

	Злочинні схеми сучасних шахраїв: інтернет-шахрайство. Технічні засоби попередження крадіжок особистого майна. Фінансові піраміди — як не потрапити у халепу. Найбільш відомі у світі тоталітарні та деструктивні секти			
Тема 5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення й організаційно-функціональна структура захисту у надзвичайних ситуаціях.	1. Опрацювати питання: Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади. Превентивні та ситуаційні норми: експертиза, ліцензування, сертифікація, аудит; підвищення технологічної безпеки виробничих процесів та експлуатаційної надійності об'єктів, підготовка об'єктів економіки і систем життєзабезпечення до роботи в умовах НС. Компенсаційні та регламентні норми: пільги, резервування джерел постачання, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, страхування, спеціальні виплати, норми цивільної, адміністративної відповідальності та процедури їхнього застосування. Загальні функції управління пов'язанні з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем. Інформаційна підтримка та процедурне забезпечення прийняття й реалізації рішень пов'язаних з усуненням загрози виникнення НС або реагуванням на НС та організації ліквідування її наслідків. 2. Розв'язати ситуаційні завдання до Теми 5 (СДО).	8	12	1, 2, 8
Тема 6. Управління силами та засобами об'єктів господарювання під час надзвичайних ситуацій.	1. Опрацювати питання: Зміст комплексу заходів по життєзабезпеченню населення при НС. Способи захисту населення при НС, колективні та індивідуальні засоби захисту. Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів. Технічні засоби і способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції території, техніки, транспорту, будівель, приміщень, одягу, взуття і засобів захисту,	8	10	2, 3, 4, 5

	продовольства, води, продовольчої сировини і фуражу. Дезактивуючі, дегазуючі та дезінфікуючі розчини. 2. Розв'язати ситуаційні завдання до Теми 6 (СДО).			
Тема 7. Ризик як кількісна оцінка небезпеки	1. Опрацювати питання: Застосування у розрахунках ризику імовірнісних структурно-логічних моделей.. Ідентифікація ризику. Розробка ризик-стратегії з метою зниження вірогідності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків. Вибір методів (відмова від ризиків, зниження, передача і ухвалення) та інструментів управління виявленим ризиком. 2. Розв'язати тестові завдання до Теми 7 (СДО).	10	12	1, 2, 8
Всього годин самостійної роботи		**58**	**82**	

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Історія виникнення питань, пов'язаних із проблемою безпеки життєдіяльності людини.

2. Наукові засади безпеки життєдіяльності.

3. Роль дисципліни у формуванні знань майбутніх фахівців, умінь та навичок забезпечення безпеки життєдіяльності, життя та здоров'я людини в умовах існуючого рівня безпеки.

4. Основні поняття та визначення у безпеці життєдіяльності: безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик, безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства.

5. Аксіоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності.

6. Види небезпек.

7. Класифікація надзвичайних ситуацій за причинами походження, територіального поширення та обсягів заподіяних або очікуваних збитків.

8. Класифікація джерел небезпеки, небезпечних та шкідливих факторів.

9. Загальний аналіз ризику й проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину (керівник, оператор, персонал, населення), об'єкти техносфери та навколишнє природне середовище.

10. Концепція прийнятного ризику.

11. Розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їх господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

12. Методичні підходи до визначення ризику. Статистичний метод. Метод аналогій. Експертні методи оцінювання ризиків.

13. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє природне середовище.

14. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

15. Небезпечні гідрологічні процеси та явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їх проявів та наслідки.

16. Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежі). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їх проявів та наслідки.

17. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума тощо). Інфекційні захворювання тварин і рослин.

18. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори

19. Промислові аварії, катастрофи та їх наслідки. Рівні виробничих аварій залежно від їх масштабу.

20. Небезпечні події на транспорті й аварії на транспортних комунікаціях.

21. Гідродинамічні об'єкти та їх призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Вимоги до розвитку та розміщення об'єктів гідродинамічної небезпеки.

22. Класифікація об'єктів за їх пожежо- та вибухонебезпекою. Показники пожежо- та вибухонебезпеки речовин і матеріалів.

23. Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій, Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.

24. Джерела радіації та одиниці її виміру.

25. Класифікація радіаційних аварій за характером дії та масштабами. Фази аварій та фактори радіаційного впливу, задимлення, токсичності.

26. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення.

27. Нормування радіаційної безпеки.

28. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри.

29. Категорії зон радіоактивно забруднених територій унаслідок аварії на ЧАЕС.

30. Режими захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин.

31. Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливу на організм людини.

32. Характеристика класів небезпеки, згідно із ступенем їх дії на організм людини.

32. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій із викидом небезпечних хімічних речовин.

33. Класифікація суб'єктів господарювання й адміністративно-територіальних одиниць за хімічною небезпекою.

34. Організація дозиметричного й хімічного контролю.

35. Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб.

36. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.

37. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення.

38. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінювання уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини.

39. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

40. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція та криміналізація суспільства.

41. Маніпуляція свідомістю.

42. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їх профілактика. Алкоголізм та наркоманія.

43. Види злочинних посягань на людину.

44. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитися на небезпеку.

45. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму.

46. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес).

47. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, котрі перебувають у районі надзвичайних ситуацій.

48. Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у надзвичайних ситуаціях, процеси її функціонування та розвитку, регламентацію режимів запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій.

49. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у надзвичайних ситуаціях в Україні з урахуванням правового статусу й повноважень органів влади.

50. Органи управління, сили та ресурси з попередження та реагування на надзвичайні ситуації на державному рівні.

51. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, стандарти і технічні умови, технічні й адміністративні регламенти, що встановлюють принципи та механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків надзвичайних ситуацій.

52. Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення надзвичайної ситуації, правил поведінки та способів дій у цих умовах.

53. Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення надзвичайної ситуації. Міські, заміські, запасні та пересувні пункти управління в надзвичайних ситуаціях. Спеціально уповноважений керівник та штаб з ліквідації надзвичайної ситуації. Сили та засоби постійної готовності.

54. Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Техніка, що застосовується при ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

55. Зонування території за можливою дією вражаючих факторів надзвичайних ситуацій.

56. Загальні функції управління, пов’язані з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією та контролем.

57. Головні положення про навчання персоналу підприємств, установ і організацій дій та способів захисту в разі виникнення надзвичайних ситуацій та аварій.

58. Система інструктажів. Програми підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02 жовт. 2012 р. № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 34–35. Ст. 458. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17
2. Запорожець О. І., Халмурадов Б. Д. Безпека життєдіяльності : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 488 с.
3. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : навч. посіб. / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, В. В. Зацарний та ін. ; за ред. О. Г. Левченка. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 368 с. URL: https://ela.kpi.ua/handle/123456789/41205
4. Васійчук В. О., Мохняк С. М., Козій О. І. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці : навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2022. 296 с.
5. Джигирей В. С. Безпека життєдіяльності та цивільний захист населення : підручник. Львів : Магнолія 2006, 2023. 320 с.
6. Пистун І. П., Березовецький А. П., Трач В. М. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2021. 336 с.
7. Ризик-орієнтований підхід та оцінка небезпек у системі цивільного захисту : навч. посіб. / О. М. Ткачук, В. М. Стрелець, Р. І. Шевченко та ін. Харків : НУЦЗУ, 2022. 210 с.
8. Менеджмент безпеки та захист населення в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. / за ред. В. В. Білошицького. Київ : Ліра-К, 2024. 284 с.

Додаткова література

1. Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19
2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19 Кулалаєва Н. В.,
3. Михайлюк В. О. Пожежна та вибухонебезпека об’єктів господарювання : навч. посіб. Київ : Каравела, 2021. 224 с.
4. Офіцинський С. І., Сосін І. К. Соціально-психологічні небезпеки та загрози здоров'ю в сучасному суспільстві : навч. посіб. Ужгород : Рік-У, 2022. 192 с.
5. Інформаційна безпека та гібридні загрози : навч. посіб. / за ред. В. Ф. Іванова. Київ : Академія Української Преси, 2023. 215 с.

6. Організація та проведення аварійно-рятувальних робіт при виникненні НС техногенного та природного характеру : практ. посіб. / за ред. С. І. Ковальова. Київ : ДСНС України, 2023. 176 с.
7. Перша допомога в екстремальних та надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. / за ред. М. І. Гриценка. Київ : Медицина, 2024. 240 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: https://www.president.gov.ua (дата звернення: 26.08.2026).
2. Верховна Рада України : офіційний вебпортал. URL: https://www.rada.gov.ua
3. Кабінет Міністрів України : єдиний вебпортал органів виконавчої влади. URL: https://www.kmu.gov.ua
4. Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України) : офіційний вебсайт. URL: https://dsns.gov.ua
5. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України : офіційний вебсайт. URL: https://mepr.gov.ua
6. Рада національної безпеки і оборони України (РНБОУ) : офіційний вебсайт. URL: https://www.rnbo.gov.ua
7. Інтерактивна мапа ризиків та надзвичайних ситуацій ДСНС України. URL: https://map.dsns.gov.ua (
8. Платформа масових відкритих онлайн-курсів Prometheus (курси «Цивільний захист», «Базова перша допомога», «Інформаційна безпека»). URL: https://prometheus.org.ua